

Pántya Péter

A tűzoltóságok rendszerszintű vizsgálata, múltja és jelene

Milyen a tűzoltók létszámoszlásának rendszere hazánkban? Milyen előzmények révén alakult ki a mai helyzet? Egy a tűzoltó szakmai berkekben sokakat foglalkoztató témáról fejt ki véleményét szerzőnk, miközben igyekszik az összefüggéseket is bemutatni, figyelve az elindult folyamatokra és az általa szükségesnek ítélt változtatásokra. Ennek alapján ajánlásokat fogalmaz meg a hatékonyság növelésére, a vonulási idők csökkentésére és a tűzoltói létszámok elosztásának megfelelő végrehajtására, a bővítések célszerű irányvonalaira.

A tűzoltóságok rendszerszintű vizsgálata, múltja és jelene

Egy igen aktuális és a tűzoltó szakmai berkekben sokakat foglalkoztató témát szeretnék kifejteni, megismerni az összefüggéseket és közzétenni mindenki (szakma és kívülállók) számára a jelenlegi magyarországi helyzetet, az elindult folyamatokat, a jövőbeni változásokat és tennivalókat. Ez a téma a tűzoltó létszámoszlás rendszere.

Ajánlásokat kívánok tenni a jelenlegi és múltbéli tűzvédelmi helyzet elemzése után a hatékonyság növelésére, a vonulási idők csökkentésére és a tűzoltói létszámok elosztásának megfelelő végrehajtására, a bővítések célszerű irányvonalaira. A „fehér foltok”, azaz a 10-20 perces vonulási időn túli területek csökkentési lehetőségeire.

1. A TŰZVÉDELEM HAZAI FELÉPÍTÉSE

Kicsiny hazánk Magyarország. Területe 93.036 négyzetkilométer, lakossága mintegy 10 millió fő, sorsa pedig alighanem a legzivatárosabb az európai országok közül. Ennek is betudható, hogy a tűzvédelem jelenlegi helyzete olyan amilyen.

Az előzmények:

Az 1800-as évek végén megindult egy kedvező, újító folyamat az Osztrák-Magyar Monarchiában a tűzvédelem területén. Mindenképpen érdemes itt megemlítenünk a nagy elődöt, Gróf Széchenyi Ödönt, aki létrehozta az első tűzoltóságot, megalakította a követelmények rendszerét és nem utolsósorban, szakmai elismerésének csúcsaként megszervezte a török birodalom tűzvédelmét is, amiért magas török rangot is kapott.[1]

Önkéntes tűzoltó egyesületek alakultak a következő évtizedekben gomba módjára szaporodva a községekben önálló felszerelésekkel és ezt szigorúan követve a törvényi szabályozással is. Előírás volt, hogy mely településeken milyen eszközöket kell készenlétben tartani tűzoltásra. A nagyobb városokban fizetett tűzoltóságok működtek, vagy jöttek létre. A két világháború mellett, hogy tönkretette az országot, elvette lakosságának erejét nyújtó sok-

sok fiatal és középkorú férfi életét, tárgyi értékeit. A tűzoltó felszereléseket, eszközöket a megszálló erők lefoglalták, külföldre szállították.

A II. világháború utáni lepusztított országunkban nem maradt szinte semmi sem érintetlen. Nem volt ez másként a tűzvédelem terén sem. Csatlakozott a sorscsapásokhoz a szovjet megszállásból adódó erőszakos áttérítés a szocialista világrendre. Ebben a szemléletben mindennek központosítottnak kellett lenni. Nem volt eltűrhető, hogy a tűzoltóságok szerkezete önálló volt. Minden község önállóan gondoskodott a tűzoltóiról, azok eszközeiről és a kiképzésükről. Különösen nem volt eltűrhető, hogy ezek a tűzoltók (akik fizikailag, szakmailag és szervezetenként igen képzettek voltak) nem voltak alárendelve valamely központi országos szervnek.

Megalakításra került tehát 1948 után az állami tűzoltóságok rendszere a városi tűzoltóságok államosításának során. Szigorú függelmi rendben, központi és közvetlen irányítás alatt létrejött egy fegyver nélküli, de mégis ebbe a rendszerbe tartozó hivatásos szervezet. A 271.000/1946. BM sz. rendeletet már a tisztek kinevezését a polgármesteri hatáskörből a belügyminiszteribe utalta valamint intézkedett a katonai rendfokozatok bevezetéséről (örvezető, tizedes, alezredes, vezérőrnagy, stb.). A hivatásos tűzoltói helyek számát, „diszlokációját” például oly módon határozták meg e rendeletben, hogy 1500 fő lakosra jusson egy tűzoltó az ipari jellegű városokban. Létrejöttek a hivatásos tűzoltóságok szovjet minta alapján, önálló működési területtel.[2]

A gondoskodó állam felvállalta tehát azt, hogy a tüztől is óvja a lakosságot szervezett rendszerben, a lakosságnak ezzel sem kell törődnie, nem kell önállóan (központi ellenőrzés nélküli) egyesületeket létrehoznia, a településeknek nem szükséges önállóan erre is tekintettel lenni. A felszerelést – mivel a háború után nem sok minden maradt – újra be kellett szerezni, ki kellett fejleszteni, le kellett gyártani.

A hazai ipar dicsősége is egyben a következő időszak jó minőségű eszközei, például Csepel márkájú gépjárműfecskendői. Sok ezek közül még ma is működőképes és hirdeti a magyar mérnöki és szakmunka értékét. A következő évek, évtizedek során az eszközök gépjárművek fejlesztésére és modernizálására is nagy gondot fordítottak. Elismerésre méltóan nagyrészt hazai fejlesztésekről van szó (pl.: RÁBA gépjárműfecskendők, habbaloltók, magasból mentők, különféle egyéb szerek és felszerelések).

Az ideiglenes kormány 1945-ben megszüntette az önkéntes tűzoltó testületeket, a Magyar Országos Tűzoltószövetséget, és a megyei tűzoltószövetségeket. A tűzoltó egyesületek azonban a következő évtizedekben nagy számban nem feltétlen a felsőbb,

országos irányítás „utasítására” szüntek meg. Az országos vezetés egyszerűen csak hagyta eltűnni, elsorvadni őket. Nem támogatta a működésüket, nem gondoskodott a létezésük fenntartásához szükséges anyagi, és oktatási, kiképzési lehetőségekről és nem utolsósorban erkölcsileg sem kaptak támogatást abban, hogy fontosnak érezhessék áldozatvállalásukat. Sikerült is néhány évtized alatt a körülbelül 2200 tűzoltó egyesületből több mint 95 százalékot „eltüntetni” oly módon, hogy ma, 2007-ben már más szemlélettel gondolkodva is csak közel 70 köztisztviselői tűzoltóság létezik. Ne felejtsük el azt sem, hogy ezekben az egyesületekben történt a fiatalok képzése, megismertetése a tűzvédelemmel és a társadalom szempontjából is fontos volt a közösségépítő, csapatszellemet adó kerete.

1972-ben került módosításra a centrális irányítás, amely így a területi szerveket a tanácsokhoz utalta. A Tűzoltóságok központi irányítása a Belügyminisztériumban létrehozott tűzrendészeti főosztály útján valósult meg kezdetben, majd ez változott az Országos Tűzrendészeti Parancsnokságra.

1975-ben egy nagy jelentőségű változás állt be a hivatásos tűzoltók életében. Eddig nem ejtettem szót az akkori szolgálati rendről. Bizony közel húsz évig – méghozzá az egyik legnehezebb korszakban – az elődeink 24/24-es szolgálatban látták el feladataikat. 24 órás szolgálatuk „leadása” után 24 órás pihenő következett és ez után újra a laktanyába várták a kipihent (?) erőket. Régóta nyugdíjas kollégákkal beszélgetve mesélik mekkora újdonság volt a 24/48-as szolgálati rend bevezetése. A laktanyákat hirtelen ki kellett bővíteni, át kellett alakítani, újoncok tömegét kellett kinevezni, kiképezni és szolgálatba állítani. Hasonló jelentőségű e téren majd csak 2007 júniusában lesz a Hősök terén.

1989-ben megtörtént a rendszerváltás. A Magyar Népköztársaságot felváltotta az immár harmadik Köztársaság. Érdekes, hogy a régi rendszerben felesküdteknek - amennyiben továbbra is állományban akartak maradni - új esküt kellett tenni a Magyar Köztársaságra. A következő években megtartották a helyhatósági választásokat és így megalakultak az önkormányzatok. Az 1990-es évek közepére megtörténtek a hivatásos (állami) tűzoltóságok átadása is az önkormányzatok számára. Létrejöttek tehát a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokságok, röviden a HÖT-ök. 1996-ban került megalkotásra a szakma jelenlegi alaptörvénye, az 1996. évi XXXI. törvény a tűz elleni védekezésről, a műszaki mentésről és a tűzoltóságról szólóan. Az év másik vonatkozó törvénye:

„Az Országgyűlés - elismerve a hivatásos szolgálattal járó nagyobb áldozatvállalást és az azzal arányban álló erkölcsi és anyagi megbecsülés indokoltságát - a fegyveres szervek hivatásos állományának szolgálati viszonyáról a következő törvényt alkotja:” ez az 1996. évi

XLIII.-as a törvény preambuluma, amely közismertebb nevén a Hszt, azaz a hivatásos állományúak szolgálati törvénye.

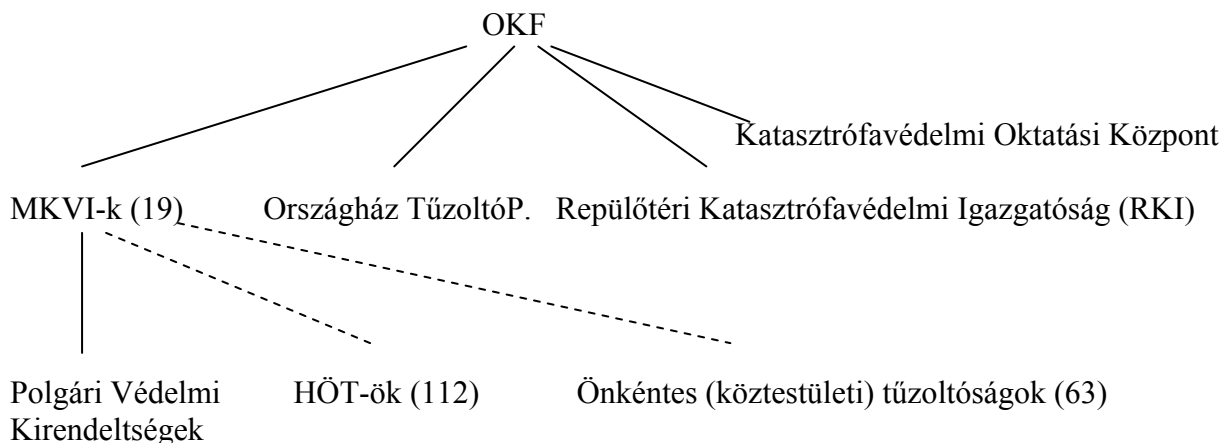
E jogszabály hatályba lépése óta a fenti törvény szabályozza a fegyveres és rendvédelmi dolgozók (így a hivatásos tűzoltók) szolgálati körülményeit, jogait és kötelességeit felváltva ezzel a 70-es évekbeli előző jogszabályt (1971 évi 10. tv. r.). A következő években sok-sok vonatkozó végrehajtási rendelet került kiadásra az érintett miniszterek aláírásával.

A tűzoltóságokat érintő nagy változás volt az, hogy 2000-ben összevonásra került a Tűzoltóság Országos Parancsnoksága és a Polgári Védelem szervezete egy új országos hatáskörű szervezetbe. Ennek neve a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság lett, kezdetben röviden BM OKF, majd 2006-tól OKF. Az elmúlt években történt létszámfejlesztésekig a hivatásos tűzoltók létszáma körülbelül 7.500 fő volt, amelyből több mint 6.500 fő a vonulós, beavatkozást végző és készenléti szolgálatot ellátó.

Az ország jelenlegi tűzvédelme:

A kormány döntése értelmében 2006-ban megszűnt a Belügyminisztérium, amelynek tűz és katasztrófavédelmi feladatait átvette az Önkormányzati és Területfejlesztési Minisztérium (később Önkormányzati Minisztérium). Az OKF egyéb feladatai mellett ellátja a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokságok szakmai felügyeletét a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságok (röviden MKVI-k) útján. Az önálló működési területtel rendelkező önkéntes, manapság inkább köztisztületinek hívott tűzoltóságok szintén a megyei igazgatóságok szakmai felügyelete alá tartoznak.

A következő ábra szemlélteti a szervek megoszlását. A szaggatott vonalak jelentése az, hogy ezen irányban csak szakmai felügyelet áll fenn.

1. számú ábra, saját rajz, 2008.

Tény, hogy Magyarországon hasonlóan gyors reagálással és ilyen széleskörű elsődleges beavatkozó képességgel csak a tűzoltóság rendelkezik. A tüzesetek/műszaki mentések során a különböző tűzoltóságok egymást segítve a Riasztási és Segítségnyújtási Terveknek megfelelően (röviden RST) látják el a mentő tűzvédelmet. A hivatásos parancsnokságok a vonatkozó jogszabályok alapján elsődleges és segítségnyújtási működési körzettel is rendelkeznek.

A hatósági, szakhatósági munkát a Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok látják el a tűzvizsgálatok mellett a saját illetékességi területükön. Az illetékességi terület tehát a HÖT-öknél nem esik egybe az elsődleges működési körzettel, jellemzően annál nagyobb. A hivatásos tűzoltóságokon folyik továbbá a hatósági (tűzvédelem) és a szakhatósági (építésügy) munka is. A 112 HÖT mindegyikén folynak ezek a feladatok, de készenléti vonulós egységgel csak 96 hivatásos parancsnokság rendelkezik.

Amint látható lassan újjáéled az önkéntes, köztisztületi tűzoltóságok rendszere országunkban. A komolyabb szakmai lehetőségekkel rendelkező tűzoltó egyesületek (amelyek lehetnek csupán hagyományörzők is) köztisztületi tűzoltóságokká válhatnak és önálló működési területet kaphatnak, amelyen az elsődleges beavatkozás az ő kötelességük. Itt ejtek szót az úgynevezett önkéntes tűzoltóságokról, amelyek rendelkeznek működési területtel is. Létrehozásukról az érintett önkormányzat dönt. Állományuk annyiban önkéntes, hogy önként vállalják a belépést a tűzoltóság kötelékébe, de nem feltétlen ingyenesen. Az önkéntes tűzoltóságok (ÖT) többségében főállásban alkalmazza őket a szolgálat ellátására. Munkajogi viszonyban a 1992. évi XXII. törvény, azaz a Munka Törvénykönyve hatálya alá tartoznak. Napjainkban az önálló területtel rendelkező, vonulást vállaló tűzoltóságokat köztisztületi tűzoltóságnak nevezzük.

Más a helyzet a tőlünk nyugatabbra fekvő országok esetében, ahol a tűzoltóság fejlődése folyamatos volt, nem voltak benne olyan törések, mint amilyen Magyarország életében a két világháború vagy a többszöri rendszerváltás volt. Ausztriában és Németországban hivatásos tűzoltóság csak az olyan nagyméretű városokban működik, ahol a lakosságszám meghaladja a 100.000 főt (!). Ez az irányzámszám Magyarországon egyes helyek esetében csak a 30.000 főt éri el. Nyugaton a beavatkozások nagy részét – lefedve a teljes országot – a nagyon fejlett, jól kiképzett és évszázados hagyományokon működő önkéntes tűzoltóságok látják el. Ezekben az országokban különösen dicsőség önkéntes tűzoltónak lenni. Nagy társadalmi tisztelet övezi őket. A települések valamint az állam különböző kedvezményekkel (például a helyi adóknál) támogatja személyüket és magukat a tűzoltóságokat is, amelyek rendkívül jól szervezettek.

Hosszú évek munkájával elérhetővé válhat, hogy már országunkban is, újra jól működő önkéntesek egészítsék ki és segítsék a hivatásos tűzoltók munkáját, hiszen nem lehet minden településen hivatásos tűzoltóságot fenntartani. Az ország gazdasági ereje és annak teljesítőképessége nagy úr.

Jelentős különbség van jelenleg a hivatásos és az önkéntes tűzoltóságok riasztási idejében:

HÖT esetében bármely időszakban: 120 másodperc

ÖT esetében: 10 perc (!)

A HÖT-ök felelnek az elsődleges és segítségnyújtási körzetükben is egységeik vonultatásáról, azonban a köztisztviselői tűzoltóságok csak saját területüket védelmére lettek alapítva, segítségnyújtásra alap esetben nem vehetők igénybe.

*1 - 2. számú képek. A jelen technikája és egy, az elhelyezési körletet nyújtó laktanyából.
Forrás: Kis Guzzi Péter, 2000. valamint Komáromi Tűzoltóság, 2007.*

A működési körzetekről bővebben: Oly módon vannak meghatározva, hogy egy adott helyen bekövetkező tűz vagy káresethez a lehető legközelebbi tűzoltóságról indulhasson a segítség. A Riasztási és Segítségnyújtási Terveknek megfelelően a magasabb riasztási fokozat elrendelése esetén is a fenti elveknek megfelelően indul az „erősítés” a megadott helyszínre. Az elsődleges működési körzet jelentése az, hogy az érintett területen történő beavatkozásért a megadott HÖT felel elsősorban. Magasabb riasztási fokozat elrendelése esetén a szomszédos HÖT-ök indulnak segítségnyújtásra az RST terveknek megfelelően. Ebből adódik a segítségnyújtási körzet fogalma, mivel a fenti esetben a szomszédos tűzoltóság nem a saját elsődleges működési körzetébe, hanem a segítségnyújtási körzetébe fog vonulni.

A riasztási fokozatokról: Mindig a jelzés beérkezése után, az eset jellegének megfelelően kerül meghatározásra I. – V. fokozatig terjedően valamint az esetleges különleges szer igénynek megfelelően a Kiemelt megjegyzéssel.

Érdeemes itt szót ejteni a jelenlegi tűzjelzési lehetőségről. A személyes tűzjelzés lehetősége jelenleg Magyarországon a törvényben meghatározott módon biztosított, de meglehetősen ritka. A tűzjelzés ritkábban automata tűzjelzőkön, többségében pedig telefonról és manapság egyre gyakrabban mobiltelefonról érkezik.

A következő táblázat azt szemlélteti, hogy a különböző módú jelzés az esetek többségénél hova fut be és esetleg merre jut tovább. Szolgálhat némi tanulsággal.

Honnan	Hova érkezik	Továbbítódik
105 hívása vezetékes vonalról	legközelebbi tűzoltóság	nem kell, megkezdik a vonulást
105 hívása mobiltelefonról	megyei jogú város tűzoltósága, kat.véd. ügyelet	ha nem az ő működési területe -> illetékes tűzoltóság
112 hívása bármely vonalról	megyei rendőr-főkapitányság	-> Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóság -> illetékes tűzoltóság

1. számú táblázat. A telefonos tűzjelzésről., saját táblázat, 2008.

Amint látható, a jelenlegi rendszer alapján a leghatékonyabb tűzjelzés a vezetékes telefonról tárcsázott 105 esetében valósulhat meg. A jelzés továbbítása élszóban történik, ami a gyakorlatban továbbításonkénti két percet is jelenthet!

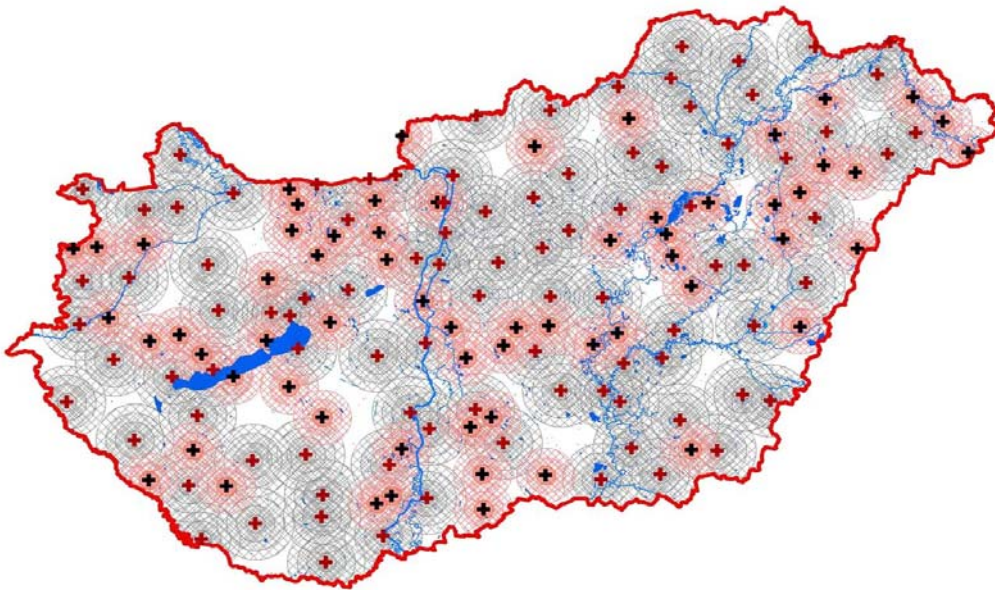
2. A HIVATÁSOS TŰZOLTÓSÁGOK LÉTSZÁMELOSZTLÁSA, DISZLOKÁCIÓJA, LÉTSZÁMFEJLESZTÉSE

Az egyértelműen látható, hogy az ország területén nem célszerű egyenlően elosztani a tűzoltói erőket és eszközöket. Más veszélyeztetettségi szinten van egy megyei jogú város fejlett iparterületekkel és más szinten egy kisváros jellemzően mezőgazdasági környezetben (ami egyébként egy más típusú veszélyforrás).

1995-ben megtörtént az addigi állami tűzoltóságok átadása az önkormányzatok számára és egyben a hivatásos tűzoltóságok diszlokációja egyes helyeken nagyarányú létszámcsökkentéssel és más parancsnokságoknál bizonyos szintű emeléssel. Ennek során új kategóriákba sorolták be a hivatásos önkormányzati tűzoltóparancsnokságokat az előző évek vonulási statisztikai átlaga alapján. Ez nagyfokú problémákat generált, hiszen a vonulási statisztikákon alapuló döntés sok esetben nem megfelelően osztotta szét a létszámot és a gépjárműfecskenő, különleges szer igényeket. A következő több mint 10 év szolgálati körülményeire nyomta ez rá a bélyegét. Jöttek létre olyan állománytáblák, amelynek alapján

azonos vagy még kevésbé veszélyeztetettebb, kisebb lakosságszámú és területű parancsnokságokon magasabb készenléti létszám volt tartható több gépjárműfecskeendővel, mint az valójában indokolható lett volna.

A fő gond természetesen és hangsúlyozottan (!) nem az, hogy valahol a mentő tűzvédelemben tartalékok vannak és az e területen élők biztonságosabban élhetnek, hanem az, hogy már egy eleve nem nagy országos összlétszámból bizonyos területekre a lakosságból, működési és segítségnyújtási körzetekből adódó esetleges többletfeladatokhoz már csak kisebb készenléti létszám jut kevesebb szerrel, eszközzel. Bizonyos területek az átlagos elvárhatónál védettebbek, míg más területeken az átlagosnál kevésbé biztosítottak a tűzoltási és kárelhárítási feltételek. Sok esetben egy közép kategóriás gépjárműfecskeendő és egy fél raj jelentősen csökkentheti a veszélyeztettséget, tüzesetknél csökkentheti a károkat, növelheti az életmentés esélyeit. Az egyenlő biztonság elve megjelenik az Alkotmányunkban is.

2. számú kép. Tűzoltóságok elhelyezkedése Magyarországon 2008-ban.
Forrás: www.vedelem.hu

A 3. számú kép szemlélteti a magyarországi hivatásos és köztisztviselői tűzoltóságok elhelyezkedését és körülbelül 20 kilométeres körzeteit. A piros jelek hivatásos, a fekete jelek pedig a köztisztviselőket mutatják. A fehérre maradt részekre (az úgynevezett „fehér foltok”) csak igen hosszú idő után érkezhethet ki az első beavatkozó egység. Ez az idő 25 perctől, akár 60 percig (!) is tarthat figyelembe véve a földrajzi és domborzati adottságokat. Más a vonulás körülménye egy főúton vagy autópályán és más a hegyek között nagy emelkedőkön és hajtókanyarok sokaságán. Megint más a helyzet az utakkal, folyóátkelőkkel nem megfelelően

ellátott területeken. Látható, hogy egyes tűzoltóságok nagyon közel találhatóak, míg mások között olyan nagyok a távolságok, hogy bárhonnan is indul a segítség, legalább 30 kilométert kell megtennie. Az úgynevezett fehér foltok képlékenyek, ideiglenesen akár percről-percre is változhatnak, hiszen ha egy kisebb tűzoltóság egyetlen fecskendője elindul keleti irányba esethez, akkor a nyugati irányú vagy akár székhelye szerinti területek is csak több tíz perc alatt érhetőek el a segítséget nyújtó tűzoltóságokról.

Az 1995-ös létszámmódosítás (átcsoportosítás) óta – nagyjából az önkormányzativá válás idejétől - a hivatásos tűzoltóságok több kategóriába voltak sorolva. Ezek a kategóriák I.-től, V.-ig voltak meghatározva, néhány városnál V. Kiemeltre megállapítva (Debrecen, Miskolc, Szeged). Ezen számok nem összekeverendőek a hasonló számjegyű riasztási fokozatokkal.

Eltérő a Fővárosi Tűzoltóparancsnokság (röviden FTP) helyzete mivel Budapest főváros kerületi önkormányzatai nem rendelkeznek egyenként önálló hivatásos tűzoltóságokkal. A Főváros területén 17 tűzország található diszlokálva, tehát szétszórtan biztosítva a közel 10 perces beavatkozási időt. A tűz megelőzési, szakhatósági és hatósági feladatokat négy régióra osztva látják el. A Fővárosi Tűzoltóparancsnokság ily módon közel Budapest egész területén képes tartani a jelzéstől számított 10-15 percen belüli beavatkozást, azonban ez a teljes elsődleges működési területén már nem vállalható.

A hivatásos tűzoltók munkaideje

Amint sokan tudják, 24/48-as szolgálati rendben látják el készenléti feladataikat a tűzoltók ma Magyarországon. Európai Unió irányelv a munkavállalók heti munkaidejének 40 órás előírása, amely túlmunkával együttesen sem haladhatja meg a heti 48 órát. A magyar kormány - az érdekképviselők álláspontját figyelembe véve - a szolgálati törvény¹ módosításával a tűzoltók számára is lecsökkentette a heti munkaidőt 48 órára. A csökkentés fokozatosan történt évenként heti 2 órával az eredeti heti 54 óras szintről. 2008. január 1.-el érte el a kormány által előirányzott szintet a munkaidő. [4]

A munkaidő és a szükséges szabadidő csak oly módon biztosítható, hogy az a szolgálat ellátását ne veszélyeztethesse. A készenléti szolgálatok minimumlétszámát, az előírt gépjárműfecskendők és különleges szerek vonultathatóságát biztosítani kell. A munkaidő-csökkentés tehát csak oly módon hajtható végre, hogy a rendszerbe új hivatásosokat állítunk

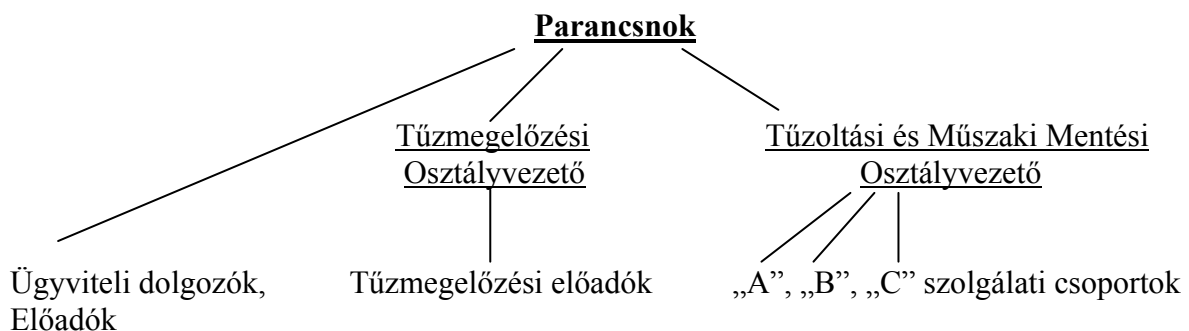
¹ 1996. évi XLIII., a fegyveres szervek hivatásos állományú tagjainak szolgálati viszonyáról

be, akik által biztosítható a 24/48-as rendszerben képződő kiadandó szabadidő. A jelenlegi féléves munkaidőkeret meghatározása során a hivatásos állományú időnként szolgálatmentes szabadnapokat kap, amelyeknek köszönhetően a fél éves keretben található szolgálati ideje nem lépi túl a heti 48 órát.

A **diszlokáció** itt kapcsolódik a létszámfejlesztéshez és egyben a munkaidőcsökkentéshez is. Először is: a diszlokációra több jelentést is található a lexikonokban: elmozdulás, eltolódás, vetődés, elhelyezés...

Jelen cikkben a diszlokáció, mint a tűzoltóságok az ország területén való – védelem szempontú - elhelyezése jelentésben szerepel.

Egy átlagos HÖT szervezeti felépítését ismertetem a következő rajz segítségével. Természetesen eltérések lehetségesek, hiszen sok helyen például külön gazdasági osztály is működik, de van példa emellett személyzeti osztályra is.

2. számú ábra. Egy átlagos Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóparancsnokság szervezeti felépítése, saját ábra, 2008.

Az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság kapta a feladatot a létszám bővítés lebonyolítására. Ehhez a feladathoz kérte a tűzoltó szakmai véleményeket képviselő Hivatásos Önkormányzati Tűzoltóságok Országos Szövetsége (HÖTOSZ) segítségét. Megjelent a régóta hangzott, 1995-ös létszámátcsoportosítás felülbírlásának igénye. Ismeretes, hogy 1995-ben a vonulási statisztikák alapján történt meg a tűzoltóságok kategorizálása, ami nem feltétlen nyújtotta a legobjektívebb képet a mentő tűzvédelem helyzetéről valamint az eltelt évtized alatt jelentősen megváltozott a környezet.[3]

A HÖTOSZ-OKF közös munkának célja az volt, hogy az előre látható fokozatos munkaidőcsökkentésre kapott létszám keret egy új mentő tűzvédelmi rendszer alapján kerüljön szétosztásra. Az eddigi (I-V. Kiemelt) tűzoltósági kategóriák I – VII-es Kiemelt-ig terjedően lettek meghatározva, az első két kategóriában köztestületi tűzoltóságokkal, a magasabbakban pedig hivatásosokkal, növekvő készenléti létszámmal és gépjárművekkel.

Az újító jellegű munkában a tűzoltóságokat oly módon kategorizálták, hogy a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) adatait egységes súlyozással vették figyelembe.

Ebben a megoldásban:

- Lakosságszám 80,5 súlyszázalék,
- Terület 15,0 súlyszázalék,
- Ipar 3,0 súlyszázalék,
- Idegenforgalom 1,5 súlyszázalék.

Az így kapott pontszámok alapján jöttek létre a köztisztviselői és hivatásos tűzoltóságok kategóriái. A kategóriák határán 5 %-os tolerancia került beépítésre, hogy az ennyivel a megadott szintek alatt lévők ne kelljen leminősíteni, gondolva a közeljövő esetleges forgalmi, idegenforgalmi, ipari vagy egyéb változásaira.

Tűzoltóságok egységes kategória besorolása (ÖT és HÖT)	Ponthatár (pont)	Kategória sáv szélessége.	Tolerancia sáv (5%)
I.	0 – 900		45
II.	901 – 1200	300	60
III.	1201 – 2000	800	100
IV.	2001 – 3200	1200	160
V.	3201 – 4200	1000	240
VI.	4201 – 6500	2300	325
VII.	6501 – 8500	2000	425
VIII.	8501–		

2. számú táblázat. A súlyozott pontrendszer kategóriái. Forrás: HÖT Berettyóújfalu, 2008.

A munka eredménye az volt, hogy az önkormányzati és területfejlesztési miniszter 31/2007 számú rendeletében az erre a célra létrehozott közös bizottság javaslatát tette kötelezővé. Jelenleg a 11/2008 ÖM rendelet tartalmazza többek között a szervezési kategóriákat.

Mindenképpen szót kell itt ejteni arról, hogy ebben a megoldásban nem lehetett tekintettel lenni minden érintettre. A tervezet utolsó állapotában is – bár 20 tűzoltóság magasabb kategóriába került – 12 hivatásos önkormányzati tűzoltóság alacsonyabb besorolásúvá vált. Ez magával hozza a valamennyivel kisebb készenléti létszámot és a némileg csökkenő védelmet, hiszen sehol sincs tökéletesen ellátott terület. A módosítás a létszámok elosztásánál törekedett arra, hogy ne létszámelvétel legyen a negatívan érintett parancsnokságokon, hanem a létszám bővítés a hiányosabb területek felé irányuljon. Meg kell azt is azonban említeni, hogy egyes HÖT-öknél, már állományban lévőkkel kellett más tűzoltóságokra áthelyezni. Ez bizonyosan az egyes érintettek személyes bizonyos fokú érdeksérelmével járt.

Az egész ország mentő tűzvédelmi rendszerének átalakítása bizonyos fokú kompromisszumokat igényel minden érintett részéről a társadalom egészének érdekében. A negatív hatások csökkentése a felsőbb irányítók és az érintett parancsnokságok közös feladata.

4. és 5. számú képek. Hősök tere, 2007. június 30., Forrás: www.langlovagok.hu

2007. június 30.-án jött el az a sokak által várt pillanat, amikor egy méltó ünnepségen, a Hősök terén soha nem látott számban tettek esküt a hivatásos szolgálatot vállaló tűzoltó őrmesterek. 766-an jelentették ki, ily módon, hogy életüket és testi épségüket is kockáztatva fogják a Magyar Köztársaságot és annak állampolgárait szolgálni. A magyar tűzoltóság történetében először került sor egy ilyen grandiózus ceremóniára. A 766 főből mintegy 500 fő a kormányzati szándéknak megfelelően a heti munkaidőhöz szükséges létszámot biztosította, míg a többi eskütevő a társ rendvédelmi szerveknél hasonlóan nagymértékben tapasztalható nyugdíjazási hullám ellentételezését garantálta. Elmondható, hogy az éveken át alig változó hivatásos tűzoltói összlétszám átlépte az nyolcezeret és tovább nő.

6. számú kép.

Hősök tere, 2007. június 30.-én,
forrás: www.langlovagok.hu

3. ÖSSZEGZÉS

A cikkben az 1800-as évek végétől bemutattam a tűzoltóság akkori és mai működési feltételeit. Ismertettem a régebbi korok problémáit, azok változásait és a mentő tűzvédelem mai magyarországi helyzetét, megoldásra váró gondjait.

A fehér foltokkal kapcsolatos megoldásként jónak tartom a nagy vonulási távolságokkal rendelkező tűzoltóságoknál akár több őrskihelyezését egy könnyű gépjárműfecskendővel vagy olyan műszaki mentő szerrel, amely kisebb mennyiségben vizet és habképző anyagot is tud szállítani. A félrajok kihelyezése is hatékonyabbá tudná tenni a rendszert. A jelzéstől számított 15 percen belüli beavatkozási idő az ott élők vagy az átutazók számára elemi érdek és alkotmányos jog. A helyzet kezelésére tett intézkedések felgyorsítandók. A segélyhívások rendszerének áttekintése és a szükséges átszervezési, műszaki fejlesztési döntések meghozatala javítja a riasztási idő csökkentését az ellátott terület rövidebb idejű elérése mellett.

A költségvetési szempontból megközelítők tartanak a magasabb bérköltségektől. A néhány fős őrskihelyezése országos szinten sem róna az ország részére elviselhetetlen terheket. A hivatásosok és önkéntesek megfelelő szintű együttműködése, a feladatok megosztása költségvetési és védelmi szempontból is kellő megnyugvást hozna. A hivatásos kiemelkedő reagálási ideje, kiegészíthető egy lassabban kiérkező, de megfelelő szaktudású és hivatástudatú önkéntes vagy köztestületi tartalékkal akár a fehér foltokban, tehát az ellátatlan területeken, akár a HÖT saját székhelyén több egyidejű eset bekövetkeztekor.

Az EU-s elgondolás a 10 percen belüli beavatkozásról egyelőre csak, mint elérendő cél látható számunkra. Az ország területére szóló 15 perces kiérkezés is komoly szervezőmunkával, nagyarányú létszámemeléssel, tűzoltóságok és őrskihelyezések létrehozásával valamint az önkéntes, köztestületi tűzoltóságok létrehozásával és erősítésével oldható meg a következő években. A 25-30 percen túli kiérkezés elfogadhatatlan, ellene minél hamarabb konkrét műveletekkel tenni kell.

Jó elgondolásai vannak a Létesítményi és Önkéntes Tűzoltóságok Országos Szövetségének (LÖTOSZ) is. Ilyenek például a tűzvédelem és a műszaki mentés kötelező közszolgáltatási feladattá tétele minden önkormányzat számára (jelenleg csak ott kötelező, ahol van tűzoltóság), a kis létszámú gyorsbeavatkozók telepítése ellátatlan területekre vagy az önkéntes tűzoltói hagyományok újragondolása.

FELHASZNÁLT IRODALOM

[1] Minárovics János ny. t.ú. ezds: A kezdet, letöltve: 2009. május 28., forrás:
<http://www.tuzoltosagbp.hu/reszlet.php?mit=65&tabla=cikkek>

[2] Minárovics János ny. t.ú. ezds.: Az újrakezdés, letöltve: 2009. május 28., forrás:
<http://www.tuzoltosagbp.hu/reszlet.php?mit=75&tabla=cikkek>

[3] Lestár Mihály, Domján György: A hivatásos tűzoltóság szervezetfejlesztési igénye az új évezred hajnalán, letöltve: 2009. május 28.

Forrás: www.tuzoltosagbp.hu/reszlet/hotosz/2002/fejlesztes.doc

[4] Dr. habil. Cziva Oszkár t.ú. ezds: A Fővárosi Tűzoltóparancsnokság készenléti szolgálatának lehetséges fejlesztési iránya az Európai Unió jogszabályok, ajánlások tükrében, 2009. május 28., forrás: <http://www.vedelem.hu/letoltes/tanulmany/tan23.pdf>

FELHASZNÁLT KÉPEK

1 - 2. számú képek, forrás: Kis Guzzi Péter, 2000. valamint Komáromi Tűzoltóság, letöltve: 2008. szeptember 5.

3. számú kép, forrás: www.vedelem.hu, letöltve: 2008. szeptember 5.

4. és 5. számú képek, forrás: www.langlovagok.hu, letöltve: 2008. szeptember 5.

6. számú kép, forrás: www.langlovagok.hu, letöltve: 2008. szeptember 5.

PÁNTYA PÉTER

e-mail: panpet1@freemail.hu